

Factsheet 3 Ontwerp

Ontwerpen voor een natuurspeelplaats

9. Veiligheid beoordelen

Laat het ontwerp beoordelen door iemand die uiteindelijk de speelplaats zal keuren volgens het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS, zie factsheet veiligheid en risico's). Op deze manier verklein je de kans dat je iets aanlegt waarvan de keuringsinstantie beoordeelt dat het niet binnen het WAS valt en je het weer moet verwijderen of verplaatsen. Als de keuringsinstantie al in deze fase meekijkt, voorkom je dus gedoe achteraf. Let wel: de keuringsinstantie kan op basis van de tekeningen nog geen certificaten uitdelen. De keuring zelf zal dus alsnog na aanleg plaats moeten vinden.

10. Nooit af

Een natuurlijke speelplaats is nooit af! De natuur én de spelende kinderen zorgen voor dynamiek. Soms op een negatieve manier; kinderen die jonge aanplant uittrekken, of spannende heuveltjes die door overmatig gebruik eroderen. Maar soms ook op een leuke manier, door bijvoorbeeld een kunstproject vanuit de wijkvereniging. Accepteer dan ook dat een speelplaats er een paar jaar na de aanleg anders uit kan zien dan je van te voren dacht.

TIPS:

- ✓ Als je goede ontwerpen in je omgeving ziet, vraag dan na bij de beheerder/eigenaar van het terrein wie het ontwerp heeft gemaakt.
- ✓ Op www.springzaad.nl vind je een actuele lijst van de kleinere/wat minder bekende ontwerpers die bij dit netwerk zijn aangesloten.
- ✓ Ga er met een paar kinderen op uit! Kijk naar hun speelgedrag op een andere natuurlijke speelplaats. Vraag hen ook na afloop wat ze leuk of minder leuk vonden.
- ✓ Er is veel literatuur beschikbaar (o.a. bij Springzaad) waarmee je je in het onderwerp kunt verdiepen.

Colofon: Deze factsheet is onderdeel van een serie factsheets over 'natuurspeelplaatsen'. De factsheets zijn opgesteld binnen het project Kind in de Natuur/Impuls Natuurlijke Speelplaatsen in Overijssel. Voor meer informatie over het project kunt u contact opnemen met Natuur en Milieu Overijssel.

© Natuur en Milieu Overijssel
Opgesteld door: Marijke Wester (tel. 038 452 0969)
Marjan Wagenaar (tel. 06 349 399 49)
www.kindindenatuur.nl
Stichting Natuur en Milieu Actief
december 2011

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Als je besloten hebt om een natuurspeelplaats te realiseren, zal er vroeg of laat een ontwerp gemaakt moeten worden. Is de basis voor je speelplaats een vlak tegelplein, of een betonnen plaat, dan is bijna alles wat je onderneemt een verbetering ten opzichte van de oorspronkelijke situatie. Maar: om echt een goede natuurlijke speelplaats te maken, is een goed ontwerp onontbeerlijk. Alleen met een goed doordacht ontwerp lukt het om de speelplek echt succesvol te maken en er uit te halen wat er in zit.

Belangrijk is om hierbij te onthouden: bij een natuurlijke speelplaats gaat het niet zo zeer om de vraag welk speeltoestel waar komt, maar veel meer om het terrein als geheel. Reliëf, grondsoorten, biodiversiteit, speelaanleidingen, verstopplekken, centrale plekken, waterhuishouding, etc. spelen daarin allemaal een rol. Een goed ontwerp brengt al die elementen met elkaar in samenhang, zodat er één geheel ontstaat van een bespeelbaar terrein met zowel hoge speelwaarde als natuurwaarde. Meestal wordt hiervoor dan ook een ontwerper ingeschakeld.

AANDACHTSPUNTEN:

1. Weet wat je wilt

Het allerbelangrijkst; zorg dat je weet wat je wilt! Een natuurspeelplaats kent vele variaties. Als opdrachtgever is het belangrijk om daarin je weg te weten. Waarom wil je precies een natuurlijke speelplaats? Ligt het grootste belang voor jou bij de natuur? Of bij kinderen? Of allebei? Wil je dat kinderen er vooral bewegen en spelen, of ook iets leren? Wil je een speelplaats voor jonge kinderen of voor de wat oudere doelgroep? Moet de speelplaats ook toegankelijk zijn voor kinderen met een bepaalde beperking? En is de natuurlijke speelplaats alleen een speelplaats, of is het ook een ontmoetingsplek voor de buurt? Sportplek? Generatietuin? Volkstuin? Hoe wordt het terrein op dit moment gebruikt en wil je die functies behouden? Komen kinderen er vooral met hun ouders, of

ook op eigen gelegenheid? In het geval van dat eerste: is er dan ook plek in het ontwerp voor die ouders?

2. Goede tekening is goud waard

Besteed als het even kan tijd, aandacht en (meestal) geld aan het maken van een ontwerp. Een goede ontwerp-tekening is goud waard, ook al is er dan op het terrein zelf nog niets te zien! Papier is namelijk geduldig en als je de aanleg van het gehele ontwerp niet in eens kunt betalen en/of organiseren, kun je altijd later nog de ontbrekende elementen aanvullen. Als je daarentegen aan de slag gaat zonder ontwerp of met een deelontwerp, is de kans groot dat de speelplek een onsamenhangend geheel wordt waar je kansen mist. Het ontwerp geeft leidraad en staat garant voor een weldoordachte speelplaats.

3. Ontwerper met ervaring

Laat het ontwerp maken door iemand met ervaring. Een natuurlijke speelplaats ontwerpen vraagt om een brede expertise. Een ontwerper moet verstand hebben van natuur; welke planten horen thuis in deze regio, welke trekken interessante insecten aan, welke planten kunnen tegen een stootje en welke zorgen ervoor dat kinderen de seizoenen kunnen beleven? Maar ook verstand van speelgedrag van kinderen: waar kan een kind van vier jaar bijvoorbeeld wel of niet bij en wat voor soort spel speelt een kind van zeven? Een goed ontwerp houdt bovendien ook rekening met veiligheid, wettelijke regelgeving, het budget en de capaciteit van de mensen die

het na de aanleg moeten onderhouden. Tenslotte heeft iedere ontwerper weer zijn of haar eigen stijl. Kies dus niet zomaar een ontwerper uit.

4. Kinderen ontwerpen mee

In het opstellen van het ontwerp kunnen, naast een ontwerper, nog veel mensen een steentje bijdragen. Kinderen kunnen hun ideeën spuien, ouders hun enthousiasme en/of zorgen. Als je in deze fase aandacht besteedt aan de wensen en ideeën van anderen, levert dat uiteindelijk een ontwerp op dat gedragen wordt. Check ook bij je ontwerper of die bereid en in staat is om met dit soort participatie te werken (zie ook de factsheet over dit ontwerp).

5. Alles-in-één of niet?

Sommige bureaus kunnen alleen een ontwerp voor je maken, terwijl andere zowel het ontwerp, als de aanleg en het proces er omheen voor je verzorgen. In het laatste geval is het ontwerp vaak al gemaakt in het offertetraject; nog vóórdat een bureau er daadwerkelijk opdracht voor heeft gekregen. Bedenk wel dat het ontwerp niet 'gratis' kan zijn. De kosten voor het maken van een ontwerp moet het bedrijf terugverdienen bij de aanleg. Afhankelijk van je situatie kan het verstandig zijn voor de ene dan wel de andere optie te kiezen. Bedenk ook wat je zelf prettig vindt werken; werk je graag samen met een eenmansbedrijfje, of heb je meer vertrouwen in een groot bedrijf met veel personeel? Kies je voor alleen een ontwerp, bespreek dan wel met je ontwerper wie de aanleg kan uitvoeren en zorg ervoor dat de ontwerper ook na oplevering van het ontwerp beschikbaar is om bijvoorbeeld het ontwerp toe te lichten.

6. Bekijk voorbeelden

Ga kijken op plekken in je omgeving die zijn aangelegd, dan wel ontworpen, door het bedrijf van je keuze. Wat vind je van de praktijk? Hoe meer verschillende natuurlijke speelplaatsen je ziet, hoe meer je de hand van de ontwerper er in terug herkent en je er zelf achter komt

wat je mooi/leuk/geschikt/belangrijk vindt. Het bekijken van voorbeelden is ook een heel effectief hulpmiddel om, samen met bijvoorbeeld je werkgroep uit de buurt of je collega's, concreet te bespreken wat je voor ogen hebt. Vaak blijkt dat iedereen bij het woord 'natuurspeelplaats' weer een ander beeld heeft. Om een goede opdracht te kunnen verstrekken aan een ontwerper is het noodzakelijk dat alle leden van je projectgroep ongeveer hetzelfde beeld voor ogen hebben.

7. Schets of detailtekening

Een ontwerp-tekening kan op verschillende niveaus gemaakt worden; van heel globaal tot zo gedetailleerd dat er een bestek op gemaakt kan worden. Dat laatste kost veel meer tijd dan het eerste, en het is lang niet altijd nodig om een ontwerp tot in detail vast te leggen. Juist omdat je werkt met materiaal dat de natuur heeft gemaakt, kun je niet altijd van te voren intekenen hoe het er uiteindelijk uit zal zien. Als je een aantal bomen plat tegen elkaar legt en er een soort natuurlijk klimrek van maakt, moet de ontwerper dan al weten hoeveel takken er aan de bomen zitten, en waar, en hoe ze precies kronkelen? Nee, een schets, het noemen van het aantal bomen, één of enkele gewenste houtsoorten en grofweg de dikte en hoogte beschrijven volstaat. Het 'klimrek' staat of valt dan met de synergie die er bestaat tussen de ontwerper en de uitvoerder. Begrijpt de uitvoerder wat de ontwerper voor ogen heeft? Dan komt het wel goed.

8. Zelf de details invullen

Hoe 'schetsmatiger' je ontwerp, hoe meer ruimte er is voor de uitvoerder om zelf invulling te geven aan de details. Dat kan in bepaalde situaties heel prettig zijn. Bijvoorbeeld op een schoolplein, waarbij je samen met ouders en/of kinderen bepaalde elementen vorm wilt geven. Zo kunnen deze vrijwilligers hun eigen creativiteit erin kwijt, terwijl het ontwerp wel voldoende basis en leidraad geeft. Een schetsmatig ontwerp kan in andere situaties juist veel vragen oproepen bij degene die het moet uitvoeren. Bespreek dit met je ontwerper.